

מְחֻנָּח לַיּוֹם הַשֵּׁנִי - טוֹב אֲהוּדוֹת אֵה'

מהלך:

1. מותר לשמוח בישראל
2. מה בין שבת ותודה?
3. שבת כפנויה וכמסגרת
4. על נקודת מבט מסגרת כזוית יומימית

מותר לנו לחייך כנגדה/ עזרא פליישר

עכשיו אומר מילה בשבחה של מדינת היהודים, ארץ היהודים,
מקומה היחיד תחת השמש של תרבות היהודים.
מילה בשבחה של אם ענייה זו,
שאנו מתרוצצים סביבה כל היום בזעף
זועמים על חולשתה
לועגים לעניותה
בזים לזקנתה
מקניטים אותה בצרותיה
מקניטים אותה ביפות ועשירות ממנה
ששים לפרסם חרפתה
מתכבדים בקלונה
מוצצים בחרוק שיניים את יבושת חלבה ודמה
ארץ זו היא ארצנו האחת והיחידה
אין לנו ולא תהיה לנו לעולם אחרת
מותר לנו לאהוב אותה
מותר לנו לשמוח בה כמות שהיא
מותר לנו לחלוק לה קצת כבוד
מותר לנו לתת לה להשיב נפשה
להחליף כח
לנוח
לשטוף את הזיעה הקרה מעל פניה ולעלות על שפתיה חיוך
מותר לנו לחייך כנגדה

- מדוע לדעתך משתמש המחבר בפועל "מותר"?
- כיצד הוא מתאר אותנו כחברה כלפי מדינת היהודים? האם הזדהית עם תיאוריו?

עוד מימי בית המקדש נהגו להצמיד לכל יום בשבוע מזמור תהילים "שיר של יום". השיר של יום השבת מתחיל בפסוקים הבאים:

א"מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת. ב טוֹב לְהוֹדוֹת לַה' וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עַלְיּוֹן.
ג לְהַגִּיד בְּבִקְרַח חֲסִדְךָ וְאַמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת. ד עָלֵי עֶשׂוֹר וְעָלֵי נָבֶל עָלֵי
הַגִּיּוֹן בְּכַנּוֹר. ה כִּי שִׁמְחַתְנִי ה' בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יְדֶיךָ אֲרֹנָן. ומה גָּדְלוֹ
מַעֲשֵׂיךָ ה' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֲשֻׁבְתֶּיךָ..."

- מה מזמור זה יותר? מזמור ליום השבת או מזמור שבח לאלוקים?
- מדוע לדעתך ישנו צימוד בין יום השבת ובין הוהיה/ שבח?
- נקרא את פירושו של הרד"ק ונסה להבין את הקשר שבין השבת והוהיה:
- רד"ק: "טוב להודות לה' - יום השבת הוא טוב להודות לה' משאר ימי השבוע. כי האדם פנוי בו מעסקי העולם ונשמתו זכה מטרדת הגוף ומתעסקת בחכמה ובעבודת האלוקים...ביום ובלילה להגיד החסד שעשית עמנו שנתת לנו יום השבת למנוחה והאמונה שתקיים חסדך לנו בכל עת. ואחד מן החסדים שעשית לנו - יום השבת, וכשנבוא להגיד חסדך נזכיר זה החסד..."

במדרש נוסף יש הסתכלות אחרת על הקשר:

"ר' לוי אמר: כשאדם הראשון עבר על ציוויו של הקב"ה(חטא בעץ הדעת), ישב עליו בדין... בא יום השבת נעשה לו (לאדם הראשון) סניגור ואמר לפני הקב"ה: רבון העולמים, בששת ימי המעשה לא נענש אדם מעולם, ובי אתה מתחיל? זוהי קדושת יוהי מנוחתי? ובשביל השבת ניצול אדם מדינה של גיהנום. כיוון שראה אדם כוחה של שבת, בא אדם לומר לשבת המנון. אמר לו השבת: לי אתה אומר המנון? אני ואתה נאמר המנון לקב"ה, הוי 'טוב להודות לה'". (מדרש שוחר טוב)

- כיצד אתם מבינים את הקשר בין השבת והוהיה במדרש זה?
- מה קורה במעבר בין הוהיה של האדם לשבת לבין הוהיה משותפת לגורם שלישי?

- ע"פ המדרש יש משהו מהותי בשבת- שחוזרת אל הראשונות של האדם. ועל-ידי כך הצליחה לסנגר עליו. ומאז, בכל שבת האדם מגלה בעצמו את הנקודה המהותית הזו.
  - מה מאפשר בשבת לחזור לאותה נקודה ראשונית? האם אתם יכולים להזדהות עם התיאור הזה?
  - האם אותו סנגור אפשרי ביום של חול/ בימים של שגרה?
- נסיים בסיפורו של חילי טרופר אודות סבתו שאומר כי אולי זו לא שאלה של חול או שבת, אלא ענין של זוית:

"לסבתא שלי זכרה לברכה היתה זווית מיוחדת שממנה הביטה על העולם. ייחודה של זווית הראייה שלה היה בסלקטיביות הקיצונית שלה. היא ראתה אך ורק דברים חיוביים וטובים בעולם ובאנשים. זה היה כל כך קיצוני עד שאם היה מדובר במישהי אחרת הייתי מטיל ספק באמינותה, אבל זו היתה סבתא שלי והיא באמת ראתה רק טוב בעולם. היא שכללה את האמרה מפרקי אבות - "הווי דן כל אדם לכף זכות" (אבות א, ו) - לרמה הגבוהה ביותר. רק זכויות. היא עלתה לארץ ישראל אחרי שנים בגולה והצליחה לשמור עד יום מותה על אמונתה במניעים שהביאו אותה לעלות לארץ: ארץ זית שמן ודבש, ארץ הקודש שחלמנו עליה אלפיים שנה, ארץ שאסור לדבר בה רעה. כשכולנו התאוננו על השרב הכבד ועל השמש היוקדת, היא ראתה שמש טובה שכמוה זורחת רק בארץ ישראל. כשהשמים קדרו וירד גשם זלעפות, היא בירכה על גשמי הברכה שיורדים על אדמת הארץ. שום דבר לא בלבד אותה; הכול היה מיוחד, יפה וטוב. אחד הסיפורים המופלאים עליה היה העובדה שבשל בעיות הראייה שלה ובעיקר בשל האמון המופלג שנתנה ביושבי הארץ, כאשר היא סיימה נסיעה במונית היא נתנה לנהג את הארנק שלה וביקשה ממנו שיוציא כמה כסף שנדרש בעבור הנסיעה. בעיניים הסקפטיות והציניות שלנו זה היה מופרך לתת לנהג מונית ארנק פתוח כדי שיוציא ממנו כמה כסף שהוא רוצה. בעינייה זה היה הדבר הטבעי והישר ביותר לעשות. שהרי גם נהגי המוניות בארץ היו נפלאים בעינייה. ואולי זה רק אנחנו שבעינינו הצרות והקטנות שלנו ראינו בהתנהגותה ביטוי לאופטימיות קוסמית מופרכת ותלושה, ובעצם דרכה היתה ביטוי של ריאליזם צרוף ובהיר? אולי השמש הישראלית היא באמת הטובה ביותר והגשמים הם ברכה לאדמה? הרי לא פעם נדמה שבאמת אור גדול ומקסים נסוך על הרי ישראל וערי ישראל, אם רק נביט מעבר לשרב המייצר זיעה. נראה לי שבאמת אין מראה יפה מהגשם הניתן עלינו, אם רק נצליח להתרומם מעל לתסכול בשל הפקקים שמביא הגשם או בשל מערכות הניקוז הכושלות שנבנו כאן. וגם נהגי המוניות:

נראה שבמבט ריאלי ולא סטריאוטיפי ומצולק, ניתן לסמוך על נהגי המוניות בארץ. באמת רובם לא גנבו, לא גונבים ולא יגנבו. אז האם בגלל שוליים צרים או רחבים, אבל תמיד שוליים, שחוטאים וכושלים, נטיל ספק בכל נהגי המוניות בארץ ישראל?! אולי אלה אנחנו שפשוט לא רואים נכוחה?

מדוע התייחדה סבתא שלי בראייה אופטימית-ריאלית זו? ייתכן שחלק מהתשובה טמון בעובדה שהיא עלתה לארץ ממניעים ציוניים מובהקים. היא ידעה להעריך את כל מה שאנו רואים כמובן מאליו. היא ידעה לזכור את כל מה שאנו הספקנו לשכוח. את מה שהיה כאן לפני שאנשים טובים הקימו את המדינה; את כל המפעל האדיר שהוקם, מתוחזק וממשיך לצמוח כאן; את הקדרות שבגולה גם אם השמש זורחת שם; את הערבות ההדדית שיש כאן גם אם בשוליה משחרים גנבים לטרף. אם מצליחים לראות שכל שיש כאן צמח בעבודה קשה, כמעט יש מאין, אז הזווית משתנה ופתאום הלעג והקלס והמרמור וההכפשות כלפי כל הטוב שזכינו בו נראים כמו פסימיות מאוסה ולא כמו ריאליזם מדויק. וכך פני הדברים גם אצלנו. אם נביט רק ישירות בתמונה הניבטת מול עינינו, אזי נתפתה ללעג ולתסכול ולעין רעה, שהרי הדרך עודנה כה ארוכה. אך אם נצליח להתרומם מעל לתמונה הקפואה של הרגע ונראה מאיפה התחלנו, התלמידים ואנחנו, מאיפה אנחנו באים, או אז לא נעז לדבר רעה ולא נוציא דיבת הארץ או האדם או התלמידים שלנו. או אז שמש יקרה תאיר עלינו וגשם של ברכה ירד עלינו ונהגי המוניות ייראו לנו לא כגנבים אלא כישרים ואמיצים.

ארץ יפה יש לנו ואנשים בה טובים מטוב."

מתוך הספר "מקום בעולם - מחשבות על חינוך", הוצאת "ידיעות ספרים", 2013

- האם העובדה שרובינו נולדנו למציאות של מדינת ישראל גוזר את המשמעות שלא נוכל לבחור בה לכתחילה?
- "היא ידעה לזכור את כל מה שהספקנו לשכוח" - האמנם?
- מה יכול לאפשר את התרוממות המבט?

כנפי רוה:

חילי, בסיפור על סבתו, מדבר על דיבור לרעה על הארץ ועל המציאות. גם רבי נחמן (ליקוטי מוהר"ן, תורה ל"ד) מדבר על כוחו של הדיבור, בכך שמסביר כי הדיבור הוא המקור להתעוררות הלב ולא שהלב הוא המקור לדיבור. מכאן, ננסה לקחת על עצמינו בשבת זו, לדבר בשבח בלבד, ולפחות שלא בגנות - המדינה, החברה וגם לא עצמי.